

OCENĚNÝ SERIÁL #MARTYISDEAD NEZACHYCUJE TYPICKOU KYBERŠIKANU, ALE JEJÍ ZVLÁŠTĚ TOXICKÉ FORMY. TY VŠAK MAJÍ NA OBĚTI VELMI VÁŽNÝ DOPAD.

Kamil KOPECKÝ

V těchto dnech získal jednu z nejprestižnějších filmových cen International Emmy český seriál #Martyisdead, který vznikl v koprodukcí Mall.TV, Bionautu a CZ.NIC. Na seriálu spolupracovala celá řada institucí, kteří se věnují prevenci rizikového chování (E-Bezpečí) a také policie či psychologové. Příběh je složen ze střípků různých případů, které se odehrály v posledních letech v České republice. Na úvod je třeba upozornit také na to, že seriál nezachycuje nejvíce rozšířené formy kyberšikan, ale především ty, které mají na děti největší dopad.

Spoiler: Článek odhaluje některé části příběhu, pokud jste seriál ještě neviděli, nečtěte dále.

#Martyisdead se věnuje především **kyberšikaně ve formě vydírání**, přičemž k vydírání byly využity intimní materiály oběti pořízené v rámci tzv. sextingu. Podle dat z výzkumu Univerzity Palackého v Olomouci a O2 Czech Republic [České děti v kybersvětě](#) vyplývá, že vydírání prožívá zhruba 6 % českých dětí. Nejde tedy o dominantní formu kyberšikan (nejčastější formou je totiž kyberšikana ve formě verbální agrese - pomlouvání, nadávání, dehonestování, se kterou má zkušenost přibližně 30 % českých dětí), jde však o nesrovnatelně vážnější formu agrese, která může končit sebepoškozováním, plněním nejrůznějších nebezpečných

úkolů a v extrémních případech tato forma dokáže akcelarovat chování dítěte s problémy až k sebevraždě. Případy sebevražd jsou sice vzhledem k celkovému objemu kyberšikany vyloženě raritní, přesto existují (a v ČR tvoří jednotky případů).

Vydírání hlavního hrdiny Martyho by však nebylo efektivní, kdyby k němu **nebyl využit intimní materiál vzniklý v rámci tzv. sextingu či přímo kybersexu**. Sexting je jev, který je v populaci dětí i dospělých poměrně hojně rozšířen a stává se jednou z forem navazování partnerských vztahů. Podle dat z roku 2017 (výzkum [Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru](#)) sexting aktivně provozuje přibližně 15 procent českých dětí. V drtivé většině případů intimní materiály vznikají v rámci tzv. **konsensuálního sextingu**, jde o dobrovolnou aktivitu a intimní video či fotografie je nasdíleno bez nátlaku. Sexting může být samozřejmě i pozitivní - může oživit vztah, probudit vášeň, udržet kontakt s milovanou osobou v době odloučení. V případě sdílení intimních materiálů je však vždy rizikový - pořízené materiály mohou uniknout na internet a stát se nástrojem intenzivního nátlaku.

Tvůrci seriálu rovněž demonstrují, že **automaticky nelze věřit každému online profilu, který nás kontaktuje**. V online prostředí existuje totiž velké množství falešných profilů osob či institucí, které se vydávají za někoho jiného. Podle odhadu např. sociální síť Facebook obsahuje 10-15 procent falešných profilů, v době závažných celospolečenských a celosvětových událostí pak počet falešných profilů prudce roste (např. v případě voleb, migrace atd.). Je tedy nutné vždy prověřit, s kým se ve skutečnosti bavíme, například si všimnout nesrovnalostí v komunikaci, kdy náš partnerka či partnerka např. přejde z ženského do mužského rodu, mění svůj věk, místo bydliště apod. To vše mohou být známky toho, že komunikujeme s někým, kdo svou identitu maskuje. Možnosti ověření nabízí i webová kamera, ale pozor - v seriálu je velmi dobře zachycen fenomén, který se nazývá webcam trolling. Martin Kožíšek z CZ.NIC, koordinátor projektu Safer Internet ČR, popisuje webcam trolling takto: *“Jde o podvodné nahrávání videa hovoru přes různé komunikační programy. Ke komunikaci je používán software, který umí oběti promítat video smyčku, tzv. virtuální webkameru. Útočníci využívající tento software tak mohou*

své oběti nejen nahrávat, ale přímo je tímto materiálem vydírat."
Vždy tedy ověřte, že osobu nejen vidíte, ale také se slyšíte!

Hlavní hrdina v průběhu svého šikanování zažívá různé formy trýznění, ke kterým patří např. **plnění nepříjemných a často také nebezpečných úkolů**. Z nich lze jmenovat např. výzvu [salt and ice](#) (při které dochází z poleptání kůže působením kombinace soli a kostek ledu), nepříjemné a nebezpečné je také polykání nejrůznějších látek, třeba kypřicího prášku či skořice. To vše patří do kategorie [nebezpečných výzev](#) (challenges), se kterými jsou děti v kontaktu např. prostřednictvím serveru YouTube.

V závěrečném dílu seriálu je odhalena osoba, která Martyho šikanovala. Odhalení pak zcela odpovídá statistikám pachatelů kyberšikany - **ve více než 80 % je pachatelem kyberšikany osoba z okolí oběti, jeho spolužák, vrstevník, známý**. Ve většině případů tedy nejde o neznámé, kteří by si svou oběť vybírali náhodně. Pochopitelný je také motiv - nejčastějším motivem kyberšikany je totiž [pomsta](#) (třeba za to, že je náš partner ochoten bavit se s někým jiným), na dalších místech pomyslného žebříčku motivů je pak představa, že si to oběť zaslouží, ale také nuda či skupinový tlak. Stejně tak seriál demonstruje, jak opojná je moc nad osudem jiného člověka - i z největšího přítele se velmi snadno může stát náš úhlavní nepřítel.

Přestože seriál #MartyIsDead končí tragicky, neustále je třeba připomínat, že **internet je skvělé místo**, které nám nabízí nepřeberné množství možností a příležitostí. Pokud budeme dodržovat bezpečnostní zásady a pravidla, zásadně tak minimalizujeme rizika, která se s internetem pojí.

Seriál #MartyIsDead si určitě nenechte ujít, zdarma jej můžete zhlédnout na www.mall.tv a www.martyisdead.cz.

Pro E-Bezpečí
Kamil Kopecký
Univerzita Palackého v Olomouci
odborný poradce V sítí & #MartyIsDead